

Motion till riksdagen 2005/06:K350

av Mats Einarsson m.fl. (v)

Reglerna för utseende av ersättare i landstingsfullmäktige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att ersättare i landstingsfullmäktige skall utses enligt samma regler som i dag gäller för kommunfullmäktige.

Motivering

Reglerna för hur ersättare i riksdagen, landstingsfullmäktige, Europaparlamentet och kommunfullmäktige återfinns i den nuvarande vallagen i 18 kap. 51 och 53–57 §§ samt 20 kap. 6–8 §§. I den av regeringen föreslagna nya vallagen (prop. 2004/05:163) har motsvarande regler samlats i 14 kap. 14–17 §§.

Lagen är utformad så att gemensamma regler gäller vid bestämmande av ersättare i riksdag, landstingsfullmäktige och Europaparlamentet medan ersättare i kommunfullmäktige utses enligt delvis andra regler.

I det första fallet utses lika många ersättare som ledamotens parti fått mandat i valkretsen, dock alltid minst tre ersättare för varje ledamot. De som valts till ledamöter kan inte också utses till ersättare. Det i detta sammanhang avgörande är att ersättarna är valkretsbundna samtidigt som samma person dels kan vara ersättare för flera valda personer, dels kan utses till ersättare i flera valkretsar samtidigt.

I kommunfullmäktige är förfarandet annorlunda. Där bestämmer fullmäktige det totala antalet ersättare (5 kap. 4 § andra stycket kommunallagen). Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften av det antal platser som varje parti får i kommunen. I första hand fördelas ersättarplatserna i enlighet med personligt röstetal. Om inte tillräckligt antal kan utses på detta sätt, gäller i princip listordningen (de särskilda regler som gäller när ett parti har gått fram med flera olika listor lämnas här därhän).

De skilda sätten att utse ersättare får konsekvenser i det fall ett parti väljer att gå fram med samma lista (dvs. samma kandidater i samma ordning) i flera

Fel! Okänt namn på

eller alla valkretsar. Det kan illustreras med följande exempel. I ett lands-tinget går X-partiet fram med identiska listor i samtliga fem valkretsar. Partiet erhåller 15 mandat, tre i varje valkrets. Då ingen av kandidaterna fått tillräckligt med personröster avgör listordningen och de första 15 namnen på listan förklaras valda (röstetalen i de olika valkretsarna avgör från vilken valkrets var och en anses vald, men det är irrelevant i detta sammanhang).

Därefter skall ersättare utses. Enligt reglerna skall tre ersättare utses i var och en av valkretsarna. I vårt exempel gäller listordningen. I valkrets 1 har kandidaterna nummer 1, 2 och 3 på listan förklarats valda. Kandidaterna 4 till och med 15 har utsetts i de övriga valkretsarna. Därför utses i valkrets 1 kandidaterna nummer 16, 17 och 18 till ersättare.

Vi går därefter vidare till valkrets 2. Där har kandidaterna 4, 5 och 6 blivit valda. Tre ersättare skall utses. Det blir även i denna valkrets kandidaterna 16, 17 och 18 – eftersom inget sägs om att man skall bortse från dem som redan utsetts till ersättare. Detsamma blir resultatet i valkretsarna 3, 4 och 5.

Eftersom X-partiet gått fram med samma lista i samtliga valkretsar får det sammanlagt bara tre ersättare till en fullmäktige-grupp med 15 personer. Hade man ställt upp med listor med olika namn i var och en av valkretsarna hade man erhållit 15 ersättare.

I en valkretsindelad kommun kan däremot ett parti alltid räkna med det fulla antal ersättare som fullmäktige bestämt, oavsett om man går fram med samma eller olika listor i valkretsarna.

Enligt vår mening kan reglerna för utseende av ersättare accepteras vid val till riksdag och Europaparlamentet, men de är inte rimliga när det gäller landstingsfullmäktige. I såväl landstingsfullmäktige som kommunfullmäktige – men till skillnad från riksdag och Europaparlament – fungerar ordinarie ledamöter och ersättare i regel som en sammanhållen partigrupp. Ersättarna deltar i gruppmöten och inte sällan närvarar de vid fullmäktigesammanträden även när de inte tjänstgör. De likartade förhållandena i landstings- respektive kommunfullmäktige talar starkt för att samma regler skall gälla vid utseende av ersättare.

Vi menar vidare att ett parti som väljer att gå fram med en gemensam lista för samtliga landstingsvalkretsar inte skall straffas genom att erhålla färre ersättare. Ett parti kan ha fullt legitima skäl att presentera sina kandidater som en sammanhållen grupp som representerar hela länet, snarare än valkretsrepresentanter. En gemensam lista gör det dessutom lättare för väljarna att bedöma den valda partigruppens sammansättning.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till ändring av valla- gen med innebörden att ersättare i landstingsfullmäktige skall utses enligt samma regler som i dag gäller för kommunfullmäktige. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 29 september 2005

Mats Einarsson (v)

Rossana Dinamarca (v)

Rolf Olsson (v)

Per Rosengren (v)

Alice Åström (v)

Siv Holma (v)

Peter Pedersen (v)

Tasso Stafilidis (v)